ISSN 2538-6832 online 2026/2(113)
DOI: https://doi.org/10.47458/VS.2026.2(113)-7

PSICHOEMOCINIAI SUNKUMAI IR SEKSUALINĖ DISFUNKCIJA: PROBLEMINIO PORNOGRAFIJOS VARTOJIMO ĮTAKA JAUNIEMS VYRAMS

Vesta Burbaitė[1], Milda Černytė[1], Robertas Strumila[2], Alvydas Navickas[2]
[1]Vilniaus universiteto Medicinos fakultetas
[2]Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Psichiatrijos klinika

SANTRAUKA

Tikslas – įvertinti probleminio pornografijos vartojimo (PPV) paplitimą tarp 18–40 metų vyrų Lietuvoje ir ištirti PPV sąsajas su psichoemocine sveikata bei seksualine funkcija.

Tyrimo medžiaga ir metodai. Atliktas kiekybinis anoniminis skerspjūvio tyrimas, vykdytas 2025 m. kovo–balandžio mėn. internetinės apklausos būdu. Tyrime dalyvavo 488 vyrai. Naudotos validuotos skalės: probleminio pornografijos vartojimo skalė (PPCS-6), paciento sveikatos klausimynas (PHQ-9), generalizuoto nerimo skalė (GAD-7) ir Arizonos seksualinės patirties skalė (ASEX). Duomenys analizuoti taikant aprašomąją statistiką, Spirmeno (*Spearman*) koreliacijos koeficientus, nepriklausomų imčių t-testą bei *chi* kvadrato testą. Reikšmingumo lygmuo – $p < 0,05$.

Rezultatai. PPV rizika nustatyta 23,4 proc. respondentų. Vidutiniai ar sunkesni depresijos simptomai (PHQ-9 ≥ 10) nustatyti 34 proc., nerimo simptomai (GAD-7 ≥ 10) – 21,1 proc. tiriamųjų. PPV rizikos grupei priklausantys vyrai pasižymėjo statistiškai reikšmingai aukštesniais depresijos ir nerimo įverčiais ($p < 0,001$). Nustatyta silpna, tačiau statistiškai reikšminga koreliacija tarp PPV ir seksualinės funkcijos sutrikimų ($r = 0,11$; $p = 0,013$). Seksualinės disfunkcijos požymiai nustatyti 16,0 proc. respondentų. PPV dažnis buvo didesnis tarp 25–31 metų vyrų bei tarp neturinčiųjų partnerės ar partnerio ($p < 0,05$).

Išvados. Probleminis pornografijos vartojimas yra paplitęs tarp jaunų vyrų Lietuvoje ir reikšmingai siejasi su depresijos, nerimo simptomais bei prastesniais seksualinės funkcijos rodikliais. Gauti rezultatai rodo, kad PPV gali būti susijęs su įvairiomis psichoemocinės ir seksualinės sveikatos problemomis, bei pagrindžia tolesnių tyrimų poreikį.

Reikšminiai žodžiai: probleminis pornografijos vartojimas, depresija, nerimas, seksualinė disfunkcija.

ĮVADAS

Erotinis turinys niekada anksčiau istorijoje nebuvo taip lengvai pasiekiamas, toks anonimiškas ir plačiai vartojamas kaip šiandien. Per pastaruosius dešimtmečius interneto naudojimas eksponentiškai išaugo ir tapo neatsiejama kasdienybės dalimi 5,56 milijardams (67,9 proc.) žmonių [1]. Technologijos ir internetas sparčiai tobulėja ir tampa vis labiau prieinamas įvairioms socioekonominėms grupėms. Toks interneto pasiekiamumas leidžia labai lengvai pasiekti ir seksualinį turinį, kuris šiuo metu apima 4 proc. interneto puslapių ir sudaro iki 20 proc. visų internetinių paieškų [2]. Didžioji dauguma su pornografija susiduriančių žmonių yra jauni vyrai. Tyrimai rodo, jog pornografijos paplitimas tarp vyrų yra apie 60–98 proc., o tarp moterų šis rodiklis svyruoja nuo 30 proc. iki 90 proc. [3, 4].

Nors pats pornografijos žiūrėjimas nėra laikomas patologiniu elgesiu, vis dažniau literatūroje aprašoma vartotojų grupė, kuriai toks elgesys sukelia sunkumų kasdieniame gyvenime. Neretai tai pasireiškia savikontrolės praradimu, kompulsyviu poreikiu grįžti prie erotinio turinio, didėjančiu tolerancijos lygiu, gėdos bei kaltės jausmais. Tokie simptomai ilgainiui sukelia psichologinį distresą, savęs nuvertinimą, kontrolės jausmo praradimą, suprastėjusius santykius su partnere (-iu) ar net seksualinės

Adresas susirašinėti: Milda Černytė
Vilniaus universiteto Medicinos fakultetas
M. K. Čiurlionio g. 21, 03101 Vilnius
El. p. cernytemilda@gmail.com

funkcijos problemas. Ši būklė literatūroje įvardijama kaip probleminis pornografijos vartojimas (PPV) [5, 6].

Probleminio pornografijos vartojimo samprata literatūroje yra prieštaringa. Nei DSM-5, nei Amerikos psichiatrų asociacijos rekomendacijos nepripažįsta pornografijos priklausomybės kaip atskiro sutrikimo. Vis dėlto PPV vertinamas kaip kompulsinio seksualinio elgesio forma, kuri TLK-11 pripažįstama kaip atskiras sutrikimas [7]. Dalis tyrėjų pabrėžia, jog PPV turi panašumų su kitomis priklausomybėmis: pokyčiais dopaminerginėje sistemoje, didėjančiu noru ieškoti intensyvesnio pornografinio turinio bei tolerancijos didėjimu [8]. Tyrimai rodo, kad kompulsyvaus seksualinio elgesio metu aktyvinamos tos pačios smegenų sritys, kurios yra susijusios ir su priklausomybės mechanizmais, ypač atlygio ir motyvacijos sistemomis – šie procesai panašūs į kitų elgesio ar psichoaktyviųjų medžiagų sukeltus neurobiologinius pokyčius [9, 10].

Be neurobiologinių panašumų, kompulsyvaus seksualinio elgesio metu pasireiškiantys simptomai apima ne tik seksualinius aspektus, tokius kaip dažnos, sunkiai kontroliuojamos seksualinės mintys, bet ir emocinius bei funkcinius sunkumus. Dažnai pasireiškia irzlumas, nuotaikų kaitos ar miego sutrikimai, kurie savo pobūdžiu atitinka abstinencijos simptomus, būdingus kitoms elgesio priklausomybėms, tokioms kaip lošimas ar probleminis interneto naudojimas [11].

PPV dažnai siejamas su įvairiais psichikos sveikatos sutrikimais. Tyrimai rodo, jog asmenys, problemiškai vartojantys pornografinį turinį, dažniau pasižymi aukštesniu depresijos ir nerimo lygiu bei mažesne saviverte, o pats pornografijos vartojimas tampa neefektyvia priemone reguliuoti emocijas [12, 13]. Tokia elgesio strategija dažnai pasireiškia užburto rato principu, kai trumpalaikis palengvėjimas po pornografijos vartojimo pereina į kaltės, gėdos ir nusivylimo savimi jausmą, kuris dar labiau stiprina psichologinį distresą. Didėjanti emocinė įtampa skatina dažnesnį pornografijos vartojimą kaip greitą pabėgimą nuo neigiamų emocijų, tačiau ilgalaikėje perspektyvoje tai siejama su stiprėjančiais nerimo ir depresijos simptomais [14].

Taip pat literatūroje vis daugiau dėmesio skiriama ir galimam ryšiui tarp intensyvaus pornografijos vartojimo ir seksualinės funkcijos sutrikimų. Nors įprastai erekcijos sutrikimai dažniau siejami su somatinėmis priežastimis, naujausi tyrimai rodo, kad itin dažnas pornografinio turinio vartojimas gali būti susijęs su sumažėjusiu susijaudinimu realaus seksualinio kontakto metu bei sunkumais pasiekti ar išlaikyti erekciją [10, 15]. Tyrimai rodo, jog daliai gerą fizinę sveikatą turinčių jaunų vyrų seksualinės funkcijos sutrikimai pasireiškia dėl pornografijos vartojimo įpročių, o ne dėl organinių priežasčių. Manoma, jog prie šių pokyčių gali prisidėti desensitizacija seksualiniams dirgikliams bei poreikis vartoti vis intensyvesnį ar specifinį seksualinį turinį [10, 15, 16].

Atsižvelgiant į tai, kad jauni vyrai dažniau vartoja pornografinį turinį, būtent ši populiacija gali būti labiausiai pažeidžiama. Nors tarptautinių tyrimų apie PPV daugėja, Lietuvoje jaunų vyrų pornografijos vartojimo ir psichoemocinės bei seksualinės sveikatos sąsajos nėra pakankamai ištirtos.

Šio tyrimo tikslas – įvertinti probleminio pornografijos vartojimo paplitimą tarp jaunų vyrų Lietuvoje ir išanalizuoti PPV sąsajas su psichoemocine sveikata bei seksualine funkcija.

TYRIMO MEDŽIAGA IR METODAI

Atliekant tyrimą vykdyta kiekybinė anoniminė apklausa, sukurta *Google Forms* platformoje. Norint pasiekti didesnį respondentų skaičių, apklausos nuoroda platinta viešojoje erdvėje, socialiniuose tinkluose 2025 m. kovo–balandžio mėnesiais. Tyrimo tikslinė grupė buvo 18–40 metų vyrai.

Apklausą sudarė šešios dalys, apimančios demografinius, psichosocialinius ir medicininius klausimus. Į anketą buvo įtraukti ir standartizuoti klausimynai: trumpa probleminio pornografijos vartojimo skalė (angl. *The Short Version of the Problematic Pornography Consumption Scale*, PPCS-6), Arizonos seksualinės patirties skalė (angl. *Arizona Sexual Experience Scale*, ASEX), paciento sveikatos klausimynas-9 (PHQ-9) bei generalizuoto nerimo sutrikimo skalė-7 (GAD-7). Standartizuotų klausimynų atsakymai buvo pateikiami naudojant Likerto skalę. Surinktų duomenų statistinė analizė atlikta naudojant *Microsoft Excel* ir *SPSS version 30.0.0.0* (angl. *Statistical Package for Social Science*) programas. Atliekant statistinių hipotezių analizę pasirinktas reikšmingumo lygmuo buvo 0,05.

Statistinei analizei naudota aprašomoji statistika (vidurkiai, nuokrypiai, procentai), Spirmeno (*Spearman*) koreliacijos koeficientas (ryšiui tarp kiekybinių kintamųjų nustatyti), nepriklausomų imčių t-testas (lyginant kieky-

binius rodiklius tarp grupių), *chi* kvadrato nepriklausomumo testas (kategorinių kintamųjų tarpusavio ryšiui įvertinti).

Mokslinių literatūros šaltinių paieška vykdyta *Pubmed* duomenų bazėje ir specializuotoje paieškos sistemoje *Google Scholar*. Apžvalgai naudoti straipsniai, publikuoti anglų kalba. Mokslinių straipsnių paieška vykdyta 2025 m. gegužės–spalio mėnesiais.

REZULTATAI

Tyrime dalyvavo 488 vyrai. Tiriamųjų sociodemografinės ir klinikinės charakteristikos pateiktos 1 lentelėje.

1 lentelė. Tiriamųjų charakteristikos (n = 488)

Kintamasis	Proc.
18–24 m.	40,0
25–31 m.	40,2
32–40 m.	19,9
Heteroseksualūs	89,8
Homoseksualūs	4,3
Kiti*	5,9
Turi partnerį (-ę)	51,0
Neturi partnerio (-ės)	49,0
Psichikos sutrikimai	10,9
Narkotikų vartojimas (6 mėn.)	23,8

* – biseksualūs, aseksualūs ir neatsakę į klausimą asmenys.

Be to, tyrime respondentų buvo klausiama ir apie kitas, subjektyviai suvokiamas priklausomybes. 21,3 proc. respondentų nurodė manantys, kad turi bent vieną priklausomybę, dažniausiai susijusią su alkoholio vartojimu, lošimais ar per dažnu naudojimusi socialiniais tinklais.

2 lentelė. Psichoemocinių rodiklių palyginimas pagal PPV riziką.

Rodiklis	PPV rizika (PPCS-6 > 20) (vid. ± SD)	Maža rizika (vid. ± SD)	p
PHQ-9	12,03 ± 6,60	7,21 ± 5,41	<0,001
GAD-7	7,81 ± 5,32	5,27 ± 4,67	<0,001

Remiantis PPCS-6 skale, vidutinis dalyvių surinktas balų skaičius buvo 15,47 ± 7,53, o 23,4 proc. respondentų nustatyta probleminio pornografijos vartojimo rizika (PPCS-6 > 20). Pagal PHQ-9 skalę, vidutiniai ar sunkesni depresijos simptomai (PHQ-9 ≥ 10) nustatyti 34 proc. respondentų. Pagal GAD-7 skalę, vidutiniai ar sunkesni nerimo simptomai (GAD-7 ≥ 10) nustatyti 21,1 proc. respondentų. Nustatyta, kad vyrai, turintys padidėjusią PPV riziką, pasižymėjo statistiškai reikšmingai aukštesniais depresijos ir nerimo simptomų įverčiais, palyginti su mažesnės rizikos grupe (2 lentelė).

Remiantis ASEX skale, vidutinis surinktas balų skaičius buvo 11,47 ± 4,02, o seksualinės disfunkcijos požymiai nustatyti 16,0 proc. respondentų. Vertinant pagal atskirus kriterijus, 5,9 proc. vyrų pagal ASEX surinko ≥19 bendrą balą; 14,1 proc. respondentų iš vieno klausimo surinko 5 ar daugiau balų, o 8,8 proc. tiriamųjų surinko po 4 ar daugiau balų bent iš trijų klausimų. Kai kurie respondentai atitiko 2 ar daugiau kriterijų.

Atlikus Spirmeno koreliacinę analizę nustatyta, kad PPV balai teigiamai koreliavo su depresijos ir nerimo simptomais bei silpniau koreliavo su seksualinės funkcijos rodikliais (3 lentelė).

3 lentelė. PPV sąsajos su psichoemocine būkle ir seksualine funkcija

Kintamieji	r	p
PPCS-6 & PHQ-9	0,36	<0,001
PPCS-6 & GAD-7	0,25	<0,001
PPCS-6 & ASEX	0,11	0,013

Chi kvadrato testas parodė, jog PPV rizika statistiškai reikšmingai skyrėsi tarp skirtingų amžiaus grupių ($\chi^2(2) = 11,54$; $p = 0,003$). Didesnis PPV dažnis nustatytas 25–31 metų amžiaus grupėje (33,2 proc.), lyginant su 18–24 metų amžiaus grupe (21,0 proc.) ir 32–40 metų amžiaus grupe (17,5 proc.). Statistiškai reikšmingų probleminio pornografijos vartojimo rizikos skirtumų pagal seksualinę orientaciją nenustatyta ($\chi^2(3) = 1,97$; $p = 0,583$). Taip pat nustatyta, kad vyrai, neturintys partnerės ar partnerio, pasižymėjo didesne probleminio pornografijos vartojimo rizika (29,7 proc.), lyginant su tais, kurie turėjo partnerę ar partnerį (20,9 proc.) ($\chi^2(1) = 4,60$; $p = 0,032$).

4 lentelė. Rodiklių palyginimas pagal partnerystės statusą

Rodiklis	t	p
PPCS-6	3,18	0,002
PHQ-9	5,05	<0,001
GAD-7	2,32	0,021
ASEX	4,15	<0,001

Nustatyta, kad vyrai, neturintys partnerio (-ės), pasižymėjo statistiškai reikšmingai aukštesniais PPV, depresijos, nerimo ir seksualinės funkcijos įverčiais (4 lentelė).

REZULTATŲ APTARIMAS

Atlikto tyrimo duomenys leidžia įvertinti probleminio pornografijos vartojimo paplitimą ir jo sąsajas su psichikos sveikata bei seksualine funkcija tarp jaunų vyrų Lietuvoje. Diskusijoje aptariami šio tyrimo rezultatai, vertinant juos platesniame probleminio pornografijos vartojimo mokslinių tyrimų kontekste. Gauti rezultatai suteikia galimybę geriau suprasti, kokie veiksniai gali sietis su didesne PPV rizika bei kokios sritys gali būti paveiktos labiausiai.

Atlikus tyrimą gauti rezultatai rodo, kad 18–40 metų vyrų imtyje 23,4 proc. respondentų yra priskirtini PPV rizikos grupei. Tai yra aukštesnis rodiklis, nei dažniausiai aprašoma tarptautinėje literatūroje. 2023 m. paskelbtame tarptautiniame skerspjūvio tyrime, tiriančiame duomenis iš 42 šalių, nurodoma, jog PPV rizikos grupę sudaro 3,2–16,6 proc. tirtų populiacijų [17]. Šiame tyrime Lietuvos imčiai (n = 2 015) pagal PPCS-6 klausimyną nustatytas 6,19 proc. PPV rizikos grupės paplitimas, t. y. beveik keturis kartus mažesnis nei mūsų atliktame tyrime. Svarbu pažymėti, kad tarptautiniame tyrime dalyvavo įvairaus amžiaus ir lyčių respondentai, o vyrai sudarė tik 39,6 proc. imties. Tai leidžia manyti, kad mūsų tyrime nustatytas didesnis PPV paplitimas gali būti siejamas su tiriama specifine jaunų vyrų populiacija, kuri literatūroje identifikuojama kaip didesnės rizikos grupė [18]. Tokią prielaidą patvirtina kitose šalyse su jaunais vyrais atlikti tyrimai, kuriuose PPV paplitimas siekė 17,4 proc. [19], 12,5 proc. [20]. Atsižvelgiant į tarptautinius duomenis galima teigti, kad šio tyrimo rezultatuose atsispindintis PPV paplitimas Lietuvos jaunų vyrų populiacijoje yra santykinai aukštesnis. Šį skirtumą galėtų paaiškinti tiek ribota imtis bei jos struktūra, tiek literatūroje išskiriami rizikos veiksniai: didesnis interneto naudojimas, polinkis į impulsyvumą, aukštesnis psichologinio distreso lygis [21].

Tyrimo duomenys atskleidė reikšmingą PPV ryšį su depresijos ir nerimo simptomais. Vidutiniai ar sunkūs depresijos simptomai (pagal PHQ-9) buvo nustatyti 34 proc. visų respondentų, o šis rodiklis buvo žymiai aukštesnis tarp vyrų, priklausančių PPV rizikos grupei. Nerimo simptomai (pagal GAD-7) buvo nustatyti 21 proc. visų respondentų. Šie įverčiai taip pat buvo reikšmingai didesni tarp PPV rizikos grupėje esančių respondentų. Šie rezultatai sutampa su ankstesniais moksliniais tyrimais, kurie patvirtina glaudų PPV ryšį su emociniais sunkumais, nerimu ir depresija [6]. Naujausi JAV atlikti tyrimai, tyrę jaunų suaugusiųjų psichoemocinę būklę, parodė, jog depresijos, nerimo ir streso lygiai yra reikšmingai aukštesni tarp asmenų, kurie vartojo erotinį turinį internete per pastaruosius metus, palyginti su tais, kurie jo nevartojo. Be to, tyrimas parodė, kad pirmasis susidūrimas su pornografija ankstyvame amžiuje buvo taip pat susijęs su didesniu psichoemociniu pažeidžiamumu [22]. Panašias tendencijas patvirtina ir kiti skerspjūvio tyrimai, kurie rodo, kad kuo polinkis į PPV yra didesnis, tuo didesnį afektinių simptomų ir emocinės įtampos krūvį žmogus patiria [23, 24]. Mūsų tyrimo duomenys taip pat atitinka sisteminių apžvalgų išvadas [6, 25]. Apžvalgos pabrėžia, jog PPV ir psichopatologinių simptomų sąsajos priklauso ir nuo papildomų asmenybės ir aplinkybių veiksnių. Iš kitos pusės svarbu atsižvelgti ir į priežastinio ryšio kryptį bei būtina pažymėti, kad ne visada aišku, ar psichoemociniai sunkumai lemia PPV, ar PPV prisideda prie jų išsivystymo. Pavyzdžiui, karo veteranų ir ne veteranų vyrų grupes lyginusiame tyrime, siekusiame išsiaiškinti PPV ir psichologinio distreso ryšį, pornografijos vartojimo dažnis tarp grupių nesiskyrė, tačiau veteranams buvo būdingi aukštesni PPV rodikliai ir didesnis psichologinis distresas [26]. Šie duomenys rodo, kad PPV gali pasireikšti nepriklausomai nuo pornografijos vartojimo dažnio, bei parodo, kokią stiprią įtaką probleminiam pornografijos vartojimui daro emocinis pažeidžiamumas ir kontrolės praradimas. Dažnas pornografijos vartojimas gali tapti kompensaciniu mechanizmu siekiant sumažinti neigiamas emocijas, todėl kai kuriuose tyrimuose sakoma, kad šis galimas mechanizmas suformuoja ydingą ratą, kai pornografijos žiūrėjimas trumpam slopina įtampą, tačiau vėliau sustiprina kaltės jausmą ir depresijos simptomus, skatindamas tolesnį pornografijos vartojimą. Prospektinis tyrimas su jaunais suaugusiaisiais vertino atvirkštinę šio ryšio kryptį ir parodė, jog afektiniai simptomai reikšmingai prognozavo didesnį pornografijos vartojimo dažnį laikui bėgant [15]. Tyrėjai pažymėjo, kad psichologiškai labiau pažeidžiamos grupės, pavyzdžiui, asmenys, sergantys depresija, yra jautresnės pornografijos poveikiui ir yra labiau linkusios ją vartoti bei patirti su vartojimu susijusią žalą. Šie rezultatai sustiprina dvipu-

sio ryšio interpretaciją, kad ir pornografijos vartojimas, ir psichoemocinis distresas gali veikti abipusiškai, būti tiek rizikos veiksniu, tiek pasekme. Tiriant jaunų vyrų psichologinę būseną svarbu suvokti, kad jai įtakos gali turėti daug veiksnių. Tačiau atsižvelgiant į augantį depresijos ir nerimo simptomų paplitimą tarp jaunų vyrų reikalingi papildomi tyrimai, ar dėl interneto sklaidos pakitę kasdienybės įpročiai, pavyzdžiui, mūsų nagrinėtas kompulsyvus pornografijos vartojimas, gali prisidėti prie prastėjančios psichikos sveikatos.

Mūsų atlikto tyrimo duomenys atskleidė, kad seksualinės funkcijos sutrikimai yra reikšmingai paplitę tarp jaunų vyrų. Remiantis gautais rezultatais, 16,0 proc. respondentų pasireiškė seksualinės disfunkcijos požymiai (pagal ASEX) ir nustatyta silpna, tačiau statistiškai reikšminga koreliacija tarp PPV ir blogesnės seksualinės funkcijos ($r = 0,11$; $p = 0,013$), o papildoma *chi* kvadrato analizė parodė, kad seksualinės disfunkcijos paplitimas PPV rizikos grupėje buvo didesnis, nors statistinio reikšmingumo nepasiekė. Ši tendencija atitinka dalies tarptautinių tyrimų rezultatus. Empiriniai tyrimai rodo galimą ryšio kryptį. Atlikus klinikinių atvejų analizę nustatyta, kad intensyvus pornografijos vartojimas gali būti susijęs su erekcijos disfunkcija (ED), sumažėjusiu seksualiniu susijaudinimu ir pasitenkinimu, o kitas tyrimas parodė, kad dažnas pornografijos vartojimas dar gali būti siejamas su sumažėjusiu libido ir sunkumais pasiekti orgazmą, net kontroliuojant demografinius bei psichologinio distreso veiksnius [15, 16]. Tačiau pastaroji analizė rodo, kad negalima atmesti abipusio ryšio galimybės, ir skatina kelti klausimą, ar pornografijos vartojimas turi įtakos sumažėjusiam seksualiniui pasitenkinimui, ar seksualinės problemos yra dažnesnio erotinio turinio žiūrėjimo pasekmė. Taip pat nurodoma, kad pornografijos vartojimas gali sietis su suprastėjusia santykių kokybe, o tai netiesiogiai gali komplikuoti seksualinės funkcijos rodiklius [19]. Literatūroje siūlomi keli galimi mechanizmai, kuriais PPV gali veikti seksualinę funkciją, įskaitant desensitizaciją, padidėjusį susijaudinimo slenkstį ir psichologinius veiksnius, tokius kaip kaltė, nerimas, suprastėjęs emocinis ryšys tarp partnerių. Kita vertus, kai kurie tyrimai pateikia kitokias išvadas. Pavyzdžiui, vienas atliktas tyrimas [27] teigia, kad pornografijos žiūrėjimas nėra tiesioginis seksualinės disfunkcijos prognostinis rodiklis, o Kroatijoje atliktame tyrime sąsajos tarp ED ir pornografijos vartojimo (nei dažnio, nei vartojimo įpročių) nebuvo aptikta [28]. Tokiose publikacijose teigiama, kad PPV ir seksualinės disfunkcijos ryšio įrodymai yra per menki ir nepakankami. Vis dėlto naujausi tyrimai pabrėžia, kad suprastėjusi seksualinė funkcija yra susijusi su kompulsyviais vartojimo modeliais, o ne pačiu pornografijos žiūrėjimu ar jo dažnumu [17, 28].

Nepaisant prieštaringų rezultatų ir nuomonių, problema yra ypač aktuali. Tarptautiniai duomenys rodo, kad jaunų vyrų seksualinės funkcijos sutrikimai nėra reta problema, o jų paplitimas didėja. Prieš daugiau nei 20 metų (prieš plačią interneto sklaidą) atlikti tyrimai rodė palyginti žemus erekcijos sutrikimų rodiklius. Juose aprašoma, kad ED paplitimas tarp jaunesnių nei 40 metų vyrų buvo 8–11 proc. [29], o daugelyje Europos šalių atlikti tyrimai nurodė dar mažesnius skaičius – 1–10 proc. [30, 31]. Naujausi tyrimai fiksuoja kur kas didesnius rodiklius, pagal kuriuos priešlaikinė ejakuliacija ar erekcijos sutrikimai pasireiškia net trečdaliui jaunų vyrų [32]. Mūsų atliktame tyrime sutrikimai (pagal ASEX) fiksuoti beveik šeštadaliui respondentų. ASEX skale yra vertinami tik bendri, o ne atskiri disfunkcijos požymiai, tačiau jie leidžia vertinti problematiškumą ir tendencijas. Atlikus tyrimą gautas rodiklis atitinka tendenciją ir sutampa su dalimi kitose šalyse atliktų panašių tyrimų. Atsižvelgiant į tai, kad dalis jaunų vyrų dėl gėdos ar stigmos neatskleidžia patiriamų seksualinių sunkumų, tikrasis paplitimas gali būti dar didesnis. Klinikinėje praktikoje svarbu vertinti seksualinės funkcijos sutrikimus kartu su gyvenimo būdo, santykių ir emociniais veiksniais. Tai gali padėti identifikuoti rizikos grupes, priežastis ir laiku atpažinti psichologinius sunkumus.

Tyrimo metu nebuvo nustatyta statistiškai reikšmingų skirtumų vertinant PPV riziką pagal seksualinę orientaciją. Tai atitinka naujausių tarptautinių tyrimų išvadas, kuriose taip pat nenurodoma PPV paplitimo skirtumų tarp heteroseksualių, homoseksualių ar biseksualių asmenų, teigiant, kad rizika yra labiau susijusi su kitais asmeniniais veiksniais [33].Tačiau mūsų tyrimo metu buvo rasta statistiškai reikšminga sąsaja tarp PPV rizikos ir partnerystės statuso. Jauni vyrai, neturintys partnerės (-io), pasižymėjo didesne PPV rizika ($p = 0,002$). Ši tendencija atsispindi ir mokslinėje literatūroje: kai kurių tyrimų išvadose teigiama, kad vieniši vyrai yra linkę dažniau vartoti pornografiją, bandydami kompensuoti intymumo trūkumą ar mėgindami reguliuoti savo emocijas. Kai kurie autoriai teigia, jog vienišumas yra siejamas su didesniu psicho-

loginiu distresu, kuris dažniau skatina kompensacinį ir kompulsyvų elgesį [34]. Tyrimai rodo, kad stabilūs ir emociškai artimi santykiai siejami su mažesniu pornografijos vartojimu ir geresne psichologine būkle [35]. Vertinant šiuos rezultatus svarbu atsižvelgti į tai, kad vieniši vyrai surinko daugiau balų ir pagal depresijos bei nerimo skales bei pasižymėjo prastesniais seksualinės funkcijos rodikliais. Todėl apskritai šie duomenys leidžia manyti, kad santykių neturėjimas gali atspindėti didesnį vienišumą ir emocinių poreikių nepatenkinimą, kurie savo ruožtu gali būti susiję su aukštesne PPV rizika.

Mūsų atliktas tyrimas turi tam tikrų trūkumų, į kuriuos svarbu atsižvelgti interpretuojant gautus rezultatus. Pirma, kaip ir minėjome, negalima nustatyti priežastinio ryšio tarp PPV, psichologinių sunkumų ir seksualinės funkcijos sutrikimų. Apklausa buvo internetinė, klausimynai buvo pildomi savarankiškai, todėl atsakymai galėjo būti paveikti. Imtis buvo sudaryta iš jaunų, internetu aktyviai besinaudojančių vyrų, todėl rezultatai gali neatspindėti visos Lietuvos vyrų populiacijos. Seksualinės funkcijos vertinimas pagal ASEX skalę neleidžia išskirti specifinių seksualinės disfunkcijos rūšių, todėl tam tikri klinikiniai aspektai lieka iki galo neatskleisti. Tyrime nagrinėjama tema yra jautri, todėl respondentai galėjo būti linkę rinktis labiau socialiai priimtinus atsakymus, net ir užtikrinus anonimiškumą. Galiausiai, tyrime nebuvo įvertinti tam tikri veiksniai, kurie potencialiai gali daryti įtaką PPV mechanizmams, tokie kaip pornografijos vartojimo turinio pobūdis ir trukmė, impulsyvumas.

Šio tyrimo stiprybė yra tai, kad tai vienas pirmųjų empirinių darbų Lietuvoje, sistemingai tyrusių PPV paplitimą tarp jaunų vyrų ir jo sąsajas su psichikos sveikata bei seksualine funkcija. Tyrime naudotos validuotos skalės (PPCS-6, PHQ-9, GAD-7, ASEX) leidžia patikimai lyginti rezultatus su kitų šalių studijomis. Be to, tyrimo imtis buvo pakankamai didelė ir didesnė už kai kurių užsienio tyrimų, todėl suteikė galimybę detaliai analizuoti įvairius aspektus. Apklausa buvo internetinė ir visiškai anonimi-

nė, o tai ypač svarbu tiriant jautrias temas.

Ateityje atliekamuose tyrimuose rekomenduojama taikyti longitudinį tyrimą. Tai leistų vertinti priežastinį ryšį tarp probleminio pornografijos vartojimo, psichikos sveikatos ir seksualinės funkcijos pokyčių. Rekomenduojama tirti daugiau veiksnių, kurie galėtų padėti geriau suprasti pornografijos vartojimo rizikos mechanizmus. Būtų verta atlikti kokybinius tyrimus ar atvejų analizes, siekiant geriau suprasti pornografijos vartojimo kontekstą bei priežastis ir asmeninius poreikius. Atsižvelgiant į didėjantį seksualinių sutrikimų paplitimą jaunų vyrų populiacijoje, siūloma tyrimuose tirti specifinius seksualinės disfunkcijos tipus, vertinti konkrečias problemas arba rinktis kitą klausimyną, leidžiantį atskirai įvertinti sutrikimus ir jų ryšį su PPV. Taip pat būtų itin vertinga atlikti panašius tyrimus su jaunomis moterimis bei palyginti rezultatus tarpusavyje.

APIBENDRINIMAS

Šis tyrimas pateikia pirmuosius sistemingus duomenis apie PPV paplitimą ir jo sąsajas su psichikos sveikata bei seksualine funkcija jaunų vyrų populiacijoje Lietuvoje. Rezultatai parodė, kad reikšminga respondentų dalis patenka į PPV rizikos grupę. Probleminis pornografijos vartojimas buvo susijęs su didesniu depresijos ir nerimo simptomų pasireiškimu bei prastesniais seksualinės funkcijos rodikliais, o šios sąsajos atitinka užsienio literatūroje aprašytas tendencijas. Gauti rezultatai pabrėžia būtinybę vertinti PPV kaip įvairialypį reiškinį, susijusį su psichologine ir seksualine jaunų vyrų sveikata bei galintį turėti reikšmingų pasekmių visuomenės sveikatai ir klinikinei praktikai. Vis dėlto rezultatai turėtų būti interpretuojami atsargiai, atsižvelgiant į tai, kad tyrimas buvo atliktas naudojant patogiąją imtį (internetinę apklausą), kuri gali neatspindėti visos Lietuvos vyrų populiacijos.

Straipsnis gautas 2026-03-09, priimtas 2026-04-30

Literatūra

1. DataReportal. Digital 2025: Global overview report. 2025. Prieiga per internetą: https://datareportal.com/reports/digital-2025-global-overview-report.
2. Buchholz K. How much of the internet consists of porn?. Statista; 2019. Prieiga per internetą: https://www.statista.com/chart/16959/share-of-the-internet-that-is-porn.
3. Solano I, Eaton NR, O'Leary KD. Pornography consumption, modality and function in a large internet sample. J Sex Res. 2020;57(1):92–103. DOI: 10.1080/00224499.2018.1532488.
4. Ballester-Arnal R, García-Barba M, Castro-Calvo J, Giménez-García C, Gil-Llario MD. Pornography consumption in people of different age groups: an analysis based on gender, contents, and consequences. Sex Res Soc Policy. 2023;20(2):766–779. DOI: 10.1007/s13178-022-00720-z.
5. Ince C, Albertella L, Liu C, Tiego J, Fontenelle LF, Chamberlain SR, et al. Problematic pornography use and novel patterns of escalating use: a cross-sectional network analysis with two independent samples. Addict Behav. 2024;156:108048. DOI: 10.1016/j.addbeh.2024.108048.
6. Vieira C, Griffiths MD. Problematic pornography use and mental health: a systematic review. Sex Addict Compulsivity. 2024;31(3):207–247. DOI: 10.1080/26929953.2024.2348624.
7. Kraus SW, Krueger RB, Briken P, First MB, Stein DJ, Kaplan MS, ir kt. Compulsive sexual behaviour disorder in the ICD-11. World Psychiatry. 2018;17(1):109–110. DOI: 10.1002/wps.20499.
8. Love T, Laier C, Brand M, Hatch L, Hajela R. Neuroscience of internet pornography addiction: a review and update. Behav Sci (Basel). 2015;5(3):388–433. DOI: 10.3390/bs5030388.
9. Gola M, Wordecha M, Marchewka A, Sescousse G. Can pornography be addictive? An fMRI study of men seeking treatment for problematic pornography use. Neuropsychopharmacology. 2017;42(10):2021–2031. DOI: 10.1038/npp.2017.78.
10. Voon V, Mole TB, Banca P, Porter L, Morris L, Mitchell S, ir kt. Neural correlates of sexual cue reactivity in individuals with and without compulsive sexual behaviours. PLoS One. 2014;9(7):e102419. DOI: 10.1371/journal.pone.0102419.
11. Lewczuk K, Wizła M, Glica A, Potenza MN, Lew-Starowicz M, Kraus SW. Withdrawal and tolerance as related to compulsive sexual behavior disorder and problematic pornography use: preregistered study based on a nationally representative sample in Poland. J Behav Addict. 2022;11(4):979–993. DOI: 10.1556/2006.2022.00079.
12. Grubbs JB, Exline JJ, Pargament KI, Hook JN, Carlisle RD. Transgression as addiction: religiosity and moral disapproval as predictors of perceived addiction to pornography. Arch Sex Behav. 2015;44(1):125–136. DOI: 10.1007/s10508-013-0257-z.
13. Fineberg NA, et al. Revisiting the role of impulsivity and compulsivity in problematic sexual behaviors. J Sex Res. 2018;55(9):1188–1200. DOI: 10.1080/00224499.2018.1480744.
14. Brand M, et al. The role of difficulties in emotion regulation and thought control strategies on pornography use. J Behav Addict. 2018. DOI: 10.29252/nirp.jpcp.6.2.119.
15. Park BY, Wilson G, Berger J, Christman M, Reina B, Bishop F, et al. Is internet pornography causing sexual dysfunctions? A review with clinical reports. Behav Sci (Basel). 2016;6(3):17. DOI: 10.3390/bs6030017.
16. Dwulit AD, Rzymski P. The potential associations of pornography use with sexual dysfunctions: an integrative literature review of observational studies. J Clin Med. 2019;8(7):914. DOI: 10.3390/jcm8070914.
17. Bőthe B, Nagy L, Koós M, Demetrovics Z, Potenza MN, et al. Problematic pornography use across countries, genders, and sexual orientations. Addiction. 2024;119(5):928–950. DOI: 10.1111/add.16431.
18. Kowalewska E, Szumska I, Lew-Starowicz M. Expanding the lens: a systematic review of the latest research on compulsive sexual behavior and problematic pornography use among women. Curr Addict Rep. 2025;12(1):62–75. DOI: 10.1007/s40429-025-00502-7.
19. Pouralijan Z, Bőthe B, Farnam F. Pornography use, demographic and sexual health characteristics among university students. Reprod Health. 2024;21(1):103. DOI: 10.1186/s12978-024-01840-5.
20. Kumar P, Patel VK, Bhatt RB, Vasavada DA, Sangma RD, Tiwari DS. Prevalence of problematic pornography use and attitude toward pornography among undergraduate medical students. SAGE Open Med. 2021. DOI 10.1177/2631831821989677.
21. Mennig M, Tennie S, Barke A. Self-perceived problematic use of online pornography is linked to clinically relevant levels of psychological distress and psychopathological symptoms. Arch Sex Behav. 2022;51(2):1313–1321. DOI: 10.1007/s10508-021-02101-w.
22. Camilleri C, Perry JT, Sammut S. Compulsive internet pornography use and mental health: a cross-sectional study in a sample of university students in the United States. Front Psychol. 2021;11:613244. DOI: 10.3389/fpsyg.2020.613244.
23. Okabe Y, Takahashi F, Ito D. Problematic pornography use in Japan: a preliminary study among university students. Front Psychol. 2021;12:638354. DOI: 10.3389/fpsyg.2021.638354.
24. Musetti A, Gori A, Topino E, Terrone G, Plazzi G, et al. The interplay between problematic online pornography use, psychological stress, emotion dysregulation and insomnia symptoms during the COVID-19 pandemic: a mediation analysis. Nat Sci Sleep. 2022;14:83–92. DOI: 10.2147/NSS.S348242.
25. Karila L, Wéry A, Weinstein A, Cottencin O, Petit A, Reynaud M, et al. Addictive use of online sexual activities and its comorbidities: a systematic review. Curr Pharm Des. 2014;20(25):4012–4020. DOI: 10.2174/13816128113199990619.
26. Borgogna NC, Griffin K, Grubbs JB, Kraus SW. Understanding differences in problematic pornography use: considerations for gender and sexual orientation. J Sex Med. 2022;19. DOI: 10.1016/j.jsxm.2022.05.144.
27. Prause N, Pfaus J. Viewing sexual stimuli associated with greater sexual responsiveness, not erectile dysfunction. Sex Med. 2015;3(2):90–98. DOI: 10.1002/sm2.58.
28. Landripet I, Štulhofer A. Is pornography use associated with sexual difficulties and dysfunctions among younger heterosexual men? J Sex Med. 2015;12(5):1136–1139. DOI: 10.1111/jsm.12853.
29. Rosen RC, Fisher WA, Eardley I, Niederberger C, Nadel A, Sand M. The multinational Men's Attitudes to Life Events and Sexuality (MALES) study: I. Prevalence of erectile dysfunction and related health concerns in the general population. Curr Med Res Opin. 2004;20(5):607–617. DOI: 10.1185/030079904125003467.
30. Braun M, Wassmer G, Klotz T, Reifenrath B, Mathers M, Engelmann U. Epidemiology of erectile dysfunction: results of the

Cologne Male Survey. Int J Impot Res. 2000;12(6):305–311. DOI: 10.1038/sj.ijir.3900622.
31. Rastrelli G, Maggi M. Erectile dysfunction in fit and healthy young men: psychological or pathological? Transl Androl Urol. 2017;6(1):79–90. DOI: 10.21037/tau.2016.09.04.
32. Mialon A, Berchtold A, Michaud PA, Gmel G, Suris JC. Sexual dysfunctions among young men: prevalence and associated factors. J Adolesc Health. 2012;51(1):25–31. DOI: 10.1016/j.jadohealth.2012.01.008.
33. Bőthe B, Tóth-Király I, Griffiths MD, Potenza MN, Orosz G, Demetrovics Z. Are sexual functioning problems associated with frequent pornography use and/or problematic pornography use? Results from a large community survey including males and females. Addict Behav. 2021;112:106603. DOI: 10.1016/j.addbeh.2020.106603.
34. Cardoso J, Ramos C, Brito J, Almeida TC. Difficulties in emotion regulation and problematic pornography use: the mediating role of loneliness. Int J Sex Health. 2023;35(3):481–493. DOI: 10.1080/19317611.2023.2224807.
35. Poulsen FO, Busby DM, Galovan AM. Pornography use: who uses it and how it is associated with couple outcomes. J Sex Res. 2013;50(1):72–83. DOI: 10.1080/00224499.2011.648027.

PSYCHOEMOTIONAL DIFFICULTIES AND SEXUAL DYSFUNCTION: THE IMPACT OF PROBLEMATIC PORNOGRAPHY USE ON YOUNG MEN

Vesta Burbaitė[1], Milda Černytė[1], Robertas Strumila[2], Alvydas Navickas[2]
[1]Vilnius University, Faculty of Medicine, [2]Vilnius University, Faculty of Medicine, Clinic of Psychiatry

SUMMARY

The Aim. To assess the prevalence of problematic pornography use (PPU) among men aged 18-40 years in Lithuania and to examine its associations with psychoemotional health and sexual functioning.

Methods. An anonymous quantitative cross-sectional study was conducted in March-April 2025 using an online survey. The sample consisted of 488 men. Validated questionnaires were used: the Problematic Pornography Consumption Scale (PPCS-6), the Patient Health Questionnaire (PHQ-9), the Generalized Anxiety Disorder scale (GAD-7) and the Arizona Sexual Experience Scale (ASEX). Data was analyzed using descriptive statistics, Spearman correlation coefficients, independent samples t-test and Chi-square test. Statistical significance was set at $p < 0.05$.

Results. PPU risk was identified in 23,4% of respondents. Moderate to severe depressive symptoms (PHQ-9 ≥ 10) were found in 34% of participants, while moderate to severe anxiety symptoms (GAD-7 ≥10) were found in 21,1%. Men at risk of PPU showed statistically significantly higher levels of depressive and anxiety symptoms ($p < 0.001$). A weak but statistically significant positive correlation was found between PPU and impaired sexual functioning ($r = 0.11$; $p = 0.013$). Signs of sexual dysfunction were identified in 16.0% of respondents. Higher PPU prevalence was observed among men aged 25-31 years and among those without a romantic partner ($p < 0.05$).

Conclusions. Problematic pornography use appears to be relatively prevalent among young men in Lithuania and is significantly associated with depressive and anxiety symptoms as well as poorer sexual functioning indicators. The findings suggest that PPU may be linked to multiple aspects of psychoemotional and sexual health and highlight the need for further research.

Keywords. Problematic pornography use, depression, anxiety, sexual dysfunction.

Received 9 March 2026, accepted 30 April 2026

Correspondence to Milda Černytė
Faculty of Medicine of Vilnius University
M. K. Čiurlionio str. 21, LT-03101 Vilnius, Lithuania
E-mail: cernytemilda@gmail.com